



MARIA CHIȚESCU

1934 — 1982

La 26 iunie s-a stins din viață, după o lungă și grea suferință, colega noastră Maria Chițescu, harnică și apreciată numismată, cunoscută în țară și în străinătate, excelentă specialistă în monedele romane republicane.

Născută la 21 noiembrie 1934, la Jariștea, jud. Vrancea, și-a făcut studiile liceale la Focșani, după care a urmat cursurile Facultății de istorie din București, secția de arheologie și istorie veche, pe care le-a absolvit în 1958, devenind licențiată în istorie.

Din 1959 a început să lucreze la Institutul de arheologie din București în cadrul Cabinetului numismatic, în contact direct cu materialele în al căror studiu avea să se specializeze, contribuind la determinarea și catalogarea lor, participând de asemenea la săpăturile arheologice, între care cele de la Sultana, Izvoru (jud. Giurgiu), Dierna, Zimnicea, Callatis și Histria.

Cercetător științific din 1963, Maria Chițescu se consacră studiului numismaticii. A editat cu deosebită grijă, folosind cataloagele de specialitate adecvate, atentă la condițiile de descoperire, la datele tehnice, la detaliile numismatice, importante și variate documente monetare, atât tezaure, de la cele grecești (drahme histriene și tetradrahme thasiene) la cele medievale, cit și, mai rar, descoperiri izolate interesante din contexte arheologice precise, cum ar fi moneda din Alopeconnesos aflată la Zimnicea

și cea geto-dacică de la Dulceanca II, ori monedele descoperite la Histria în campania de săpături din 1971.

Greutatea specifică cea mai mare între publicările de izvoare o au studiile consacrate tezaurelor monetare romane, mai ales republicane, cu comentarii mai ample sau mai succinte, de la caz la caz, dar întotdeauna precise și la obiect, ținând spre interpretarea istorică complexă, care se constituie într-o lungă suită. Să menționăm tezaurele de la Poroschia, Călinești, Suhaia, Jegălia, Nicolae Bălcescu, Odobesti, la care se adaugă cel de la liceul din Beiuș, în care monedele romane republicane erau însoțite de drahme din Apollonia, iar dintre cele imperiale tezaurele de la Stănița și Făurei, jud. Neamț, Prăjești și Buhoci, jud. Bacău, Simionesti și Sîmburești, ori pe cel de deosebit interes de la Bozieni, pentru că este format din imitații.

Dacă monedele rare sau inedite au atras-o uneori, socotim ca mult mai caracteristice articolele care, plecînd de la o serioasă documentare numismatică, abordau probleme delicate de interpretare istorică și ofereau noi propuneri de soluționare a lor. Au pasionat-o începuturile formației politice a lui Burebista, numismatica lui Marcus Antonius și relațiile sale cu Dîcomes, ca și evenimentele politice din Dacia de la începutul secolului I e.n., ori particularitățile pătrunderii monedelor republicane în Moldova, subiecte care merită toate să se bucure, în continuare, de atenția istoricilor. Personal, socotim ca deosebit de important studiul, în același timp de analiză și de sinteză, consacrat copiilor și imitațiilor de denari romani republicani în Dacia, cu un amplu repertoriu de imitații la care s-au identificat, de cîte ori a fost posibil, prototipurile.

Deși suferind de o boală necruțătoare, Maria Chițescu reușește în ultimii ani, aproape pînă în ultimele ei clipe, dînd dovadă de admirabile calități de voință și curaj, de un optimism și de o putere de muncă de-a dreptul extraordinare, păstrîndu-și calmul privirii și seninătatea zîmbetului ei de totdeauna, să lucreze intens la finalizarea operei ei majore, a cărei pregătire o începuse cu aproape 14 ani în urmă. Volumul a apărut în limba engleză la Oxford în 1981, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State. The Roman Republican Coinage in Dacia and Geto-Dacian Coins of Roman Type*. Carte de referință temeinic documentată, un prim bilanț al cunoștințelor noastre actuale în acest domeniu cu pasionante implicații istorice, ea este de natură să stimuleze cercetarea viitoare, înlesnind-o în același timp în chip substanțial. Această realizare de proporții a fost propusă pentru a fi distinsă cu „Premiul Vasile Pârvan” al Academiei R.S. România și a fost poate ultima mare bucurie pe care a avut-o autoarea într-o viață consacrată științei.

Dintr-o altă carte bine apreciată, apărută cu cîțiva ani în urmă (1979), *Monedele de aur și argint din colecția Muzeului județean Brașov*, un catalog integral ilustrat, la a cărui realizare a avut rolul cel mai important, nu va vedea volumul al doilea, consacrat monedelor de bronz din care determinase un număr considerabil și nici viitoarele fascicule din *Sylloge Nummorum Graecorum*, cu colecția Institutului de arheologie din București, ori *Enciclopedia numismaticii românești*, după cum nu a văzut *Enciclopedia civilizației romane*, la care și-a adus cu dăruire contribuția. S-ar mai putea cita și alte studii aflate într-o fază avansată de pregătire ce urmează să vadă în viitor lumina tiparului.

Darnică și bună, mulți sînt colegii care au beneficiat de ajutorul ei în identificarea monedelor, de consultații în vederea rezolvării unor situații numismatice mai dificile, de sfaturi și asistență în studiul unor descoperiri sau în redactarea unor articole. Și-a făcut pe deplin datoria și ca membru în Comitetul de redacție al volumului *Studii și cercetări de numismatică*, 7, 1980, promovare care venea să răsplătească valoarea muncii ei științifice și frumoasele ei calități morale.

Cum era și firesc, datorită firii sale fericite, Maria Chițescu a avut mulți prieteni, pentru care era Mariana, printre numismații și istoricii din țară și din străinătate, în Belgia, Bulgaria, R. D. Germană, Franța și Italia — țări pe care le-a și vizitat, ținînd chiar conferințe la Paris, Besançon și Louvain dar și în Marea Britanie, Luxemburg sau Spania.

Trista soartă care a frînt aripile colegei noastre, aflată în plin avînt creator, a lăsat, așa cum dovedește opera ei științifică amplă și valoroasă, un gol important în cercetarea istorică și în inimile tuturor celor care au cunoscut-o.

#### BIBLIOGRAFIE

1. *Notă asupra tezaurului de monede romane republicane de la Poroschia (r. Alexandria)*, SCIV, 16, 1965, 1, p. 169—175.
2. *Un depozit de monede romane republicane descoperit în Muntenia*, SCIV, 17, 1966, 2, p. 235—254.
3. *Notă asupra unui mic tezaur de monede romane de la începutul imperiului descoperit la Bozieni (r. Roman)*, SCIV, 17, 1966, 4, p. 703—707 (în colaborare cu V. Ursache).
4. *Trei tezaure monetare feudale descoperite în raionul Focșani*, Danubius, 1, 1967, p. 223—226 (în colaborare cu Gh. Constantinescu).
5. *Descoperirea monetară de la Beiuș*, SCN, 4, 1968, p. 355—362.
6. *Cercetări pe teren privind două descoperiri monetare (Căbești, jud. Bacău: drahme istriene, și Luica, jud. Ilfov: tetradrahme thasiene)*, SCN, 4, 1968, p. 446—450.
7. *Notă despre două tezaure romane republicane descoperite în cîmpia munteană (com. Suhaia, jud. Teleorman)*, SCN, 4, 1968, p. 452—455.
8. *Unele considerații pe marginea contrafacerii monedei romane în Dacia, bazate pe o recentă descoperire din Moldova*, SCN, 4, 1968, p. 127—137.
9. *Tezaurul de denari romani imperiali descoperit la Simionești, jud. Neamț*, SCN, 4, 1968, p. 385—391 (în colaborare cu Minodora Ursache).
10. *Unele aspecte ale relațiilor dintre Dicomes și Marcus Antonius în lumina descoperirilor numismatice. O problemă de geografie istorică*, SCIV, 19, 1968, 4, p. 656—665.
11. *Două monede romane rare în colecțiile Muzeului național de antichități din București*, SCIV, 20, 1969, 3, p. 457—459.
12. *Două tezaure romane imperiale descoperite în Moldova*, Carpica, 2, 1969, p. 145—156 (în colaborare cu V. Ursache).
13. *Două tezaure romane descoperite în județul Bacău*, Carpica, 2, 1969, p. 193—198 (în colaborare cu P. Țarălungă).
14. M.H. Crawford, *Roman Republican Coin Hoards*, Londra, 1969, recenzie StCl, 12, 1970, p. 355—356.
15. *Tezaure romane ascunse pe vremea lui Antoninus Pius în Dacia*, SCIV, 22, 1971, 3, p. 401—410.
16. *Citeva tezaure monetare romane republicane din Moldova*, Carpica, 4, 1971, p. 159—166.
17. *Copii și imitații de denari romani republicani în Dacia*, MemAntiq, 3, 1971, p. 209—258.
18. *O monedă a orașului Alopeconnesos (Chersonesul tragic) descoperită la Zimnicea*, SCIV, 23, 1972, 2, p. 299—306.
19. *Le trésor de monnaies romaines républicaines découvert à Jegălia (dép. de Ialomița)*, Dacia, N.S., 16, 1972, p. 303—316 (în colaborare cu Niță Angheliescu).
20. *O monedă inedită emisă de orașul Histria în timpul lui Caracalla*, SCIV, 24, 1973, 1, p. 131—132 (în colaborare cu Victor Bobi).
21. *Un nou tezaur monetar roman imperial descoperit în Muntenia*, Chronica Valachica, 5, 1973, p. 57—67.

22. *À propos des monnaies frappées par Marc Antoine pour ses légions*, Dacia, N.S. 18, 1974, p. 147—153.
23. *Evenimente politice de la începutul secolului I e.n. din Dacia oglindite prin îngropări de tezaur monetare*, SCN, 6, 1975, p. 55—61.
24. *Două tezaure romane republicane din Dacia extracarpatică*, SCN, 6, 1975, p. 209—212.
25. *Tezaurul roman imperial de la Sîmburești (jud. Olt.)*, SCN, 6, 1975, p. 223—227 (în colaborare cu Eugenia Popescu).
26. Raymond Weiller, *Catalogue des folles romains (Diocletian-Licinius II)*, Luxembourg, 1972, recenzie, SCN, 6, 1975, p. 287.
27. *Monede descoperite la Histria (campania de săpături 1971)*, BSNR, 67—69, 1973—1975, 121—123, p. 57—61.
28. *Le début de la formation politique de Burëbista d'après les données numismatiques*, Dacia, N.S., 19, 1975, p. 249—254.
29. *Les émissions montaires de Marc-Antoine pour ses légions d'Orient*, RRH, 15, 1976, 4, p. 741—746.
30. *Tezaurul monetar de la Prejmer, jud. Brașov*, Cumidava, 9, 1976, 1, p. 1—14.
31. *Un rege dac la Actium*, MagIst, 11, 1977, 11, p. 6—7.
32. *Monedele antice de aur și argint din colecția Muzeului județean Brașov (= Cumidava, 11, 1978)*, Brașov, 1978 (1979), 134 p. + 161 pl. (în colaborare cu Mariana Marcu și Gh. Poenaru Bordea).
33. *Moneda getică de tip Inotești-Răcoasa din așezarea de la Dulcanca II, jud. Teleorman*, SCIVA, 30, 1979, 4, p. 501—506.
34. *Imitacii na rimski republicanski denari*, Numizmatika (Sofia), 13, 1979, 4, p. 24—29.
35. *Tezaurul de la Poroschia (jud. Teleorman) și unele probleme privind monedele geto-dacice de tip roman republican*, SCN, 7, 1980, p. 53—70.
36. Raymond Weiller, *Catalogue des folles romains (dynastie constantinienne)*, Luxembourg, 1976, recenzie, SCN, 7, 1980, p. 208—209.
37. *Date noi în legătură cu tezaurul monetar descoperit în comuna Nicolae Bălcescu (jud. Teleorman)*, BSNR, 70—74, 1976—1980, 124—128, p. 127—134 (în colaborare cu Corneliu Beda).
38. *Les monnaies gëto-daces de type romain républicain et impérial*, Dialogues d'histoire ancienne, 6, 1980 (Annales littéraires de l'Université de Besançon, 251), p. 123—138.
39. *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State. The Roman Republican Coinage in Dacia and Gëto-Dacian Coins of Roman Type*, BAR International Series 112, Oxford, 1981, 370 p. + 551 fig. + 34 pl. + 3 hărți.
40. *Particularités stylistiques des monnaies daces de type romain républicain*, în *La numismatique source de l'histoire de l'art et de l'histoire des idées. Travaux présentés au XV<sup>e</sup> Congrès International des Sciences Historiques, Bucarest, 11 août 1980*, București, 1981, p. 53—56.
41. *Enciclopedia civilizației romane*, coordonată de prof. univ. dr. doc. Dumitru Tudor, București, 1982, 827 p. + 572 fig. + 32 pl., colaborare, 52 termeni la p. 288, 290—291, 295—298, 302—303, 341, 364—365, 378—380, 382, 388—389, 394, 414—415, 418, 427, 429, 442, 455, 459, 565, 575—576, 579, 581—582, 689, 747—750, 778—780, 785 și 787—788.

Gh. Poenaru Bordea